

Allianssin asiantuntijalausunto valtionvarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025-2028

Asia: VNS 2/2024 vp
Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025-2028

Teema: OKM:n hallinnonalan valtionavustussäästöt.
Kuinka säästöjä olisi mahdollista kohdentaa haittoja minimoiden

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Allianssin jäsenenä on yli 150 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä - käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

Eduskunnan valtionvarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle,

Nuorten alle 29-vuotiaiden hyvinvointi on useiden tutkimusten ja selvitysten mukaan laskenut. Jatkuvasti pienenevät ikäluokat ja työkykyisten nuorten määrää vähentävien mielenterveyden häiriöiden voimakas kasvu johtavat koko yhteiskunnan tulevaa hyvinvointia ja vakautta uhkaavaan tilanteeseen. **Myös vaikeassa taloustilanteessa voidaan tehdä tämän kehityksen kääntämiseksi rakenteellisia ja toimintatapoihin liittyviä uudistuksia sekä valita leikkausten kohdentaminen toisin.**

Nuorisotyöhön kohdistuvat lisäleikkaukset on pystyttävä välttämään. **Valtionavustusleikkaukset on tehtävä harkitusti koko hallinnonalan avustuksia tarkastellen ja toimintojen yhteiskunnallisen tarpeen perusteella, ei esimerkiksi entisen arpajaislain jakosuhdeprosentin pohjalta.**

Leikkausten negatiiviset vaikutukset nuorten arkeen ja tulevaisuuteen olisivat kyselyiden ja arvioiden perusteella merkittäviä

Eri tutkimusten mukaan nuoret kaipaavat aikuisilta enemmän kohtaamista, rinnallakulkemista ja kokonaisvaltaisuutta. Selkeämpää tietoa ja parempaa opastusta toivotaan esimerkiksi talousasioissa, asumisessa ja ammatinvalinnassa. **31 prosenttia [tekemäämme kyselyyn](#)* vastanneista nuorista kertoi, että ilman nuorisotyötä heillä ei olisi enää merkityksellisiä**

*Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi kysyi 28.2.-13.3.2024 nuorilta, miten nuorisotyön vähentäminen vaikuttaisi heidän arkeensa ja hyvinvointiinsa. Kyselyyn vastasi 469 alle 29-vuotiaasta nuorta ja nuorta aikuista. Yhdeksän kymmenestä koki, että nuorisotyön puuttuminen vaikuttaisi heidän arkeensa negatiivisesti.

aikuisia elämässään. 40 prosenttia sanoi, että nuorisotyön vähentyessä he eivät saisi enää tietoa ja tukea valintojensa tai arkensa tueksi.

Yli puolet nuorista sanoi, että he näkisivät kavereitaan ja ystäviään vähemmän, mikäli lähiseudulla ei olisi tarjolla nuorisotyötä – esimerkiksi järjestöjen, kuntien tai seurakuntien tarjoamaa toimintaa ja palveluita. Lähes 40 prosenttia kokee, että ilman nuorisotyötä heillä ei olisi enää ryhmää, johon kuulua. Nuorten vastauksista selvisi, että monille heistä nuorisotyön eri muodot ovat mahdollistaneet samanhenkisen kaveripiirin löytämisen, merkityksellisten ihmissuhteiden luomisen ja sosiaalisen verkoston silloinkin, kun koulussa tai kotona on vaikeaa.

[Nuorille tukea, palveluita ja harrastusmahdollisuuksia tarjoavat järjestöt ja muut toimijat arvioivat aiemmin keväällä](#), että **nuorisotyöstä leikkaaminen osuisi erityisesti maaseudulla asuviin ja jo valmiiksi heikommassa asemassa oleviin nuoriin.** Järjestöjen avustusten leikkaukset aiheuttaisivat toiminnan keskittymistä pääkaupunkiseudulle, sekä toiminnan tarjonnan supistumista erityisesti harvaan asutuilla Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla, osallistumisen kustannukset nousisivat ja toiminta siirtyisi enemmän digitaaliseksi. Vapaaehtoisten määrä vähenisi ja nuorten parissa työskentelevien kyky tukea nuoria heikkenisi. Jo oireilevien – esimerkiksi väkivaltaisesti käyttäytyvien, itsetuhoisten tai päihderiippuvaisten – nuorten palvelujen määrä vähenisi.

Onnistuessaan nuorisotyö kääntää nuoren elämän suunnan, joka voi pahimmillaan olla menossa kohti radikalisoitumista, päihteitä tai esimerkiksi rikollisuutta. Nuorten työpajatoiminnalla ja etsivällä nuorisotyöllä on keskeinen rooli niiden nuorten tavoittamisessa, joiden elämä ei kulje suoraviivaista polkua opintojen kautta töihin. Jos näiden nuorten elämänhallintaa ja työllistymistä tukevien toimien rahoitus pienenee, se vaikuttaa suoraan palveluiden vähenemiseen ja nuoret jäävät ilman tukea.

Nuorisotyö tarjoaa nuorille mielekästä vapaa-ajan tekemistä, harrastusmahdollisuuksia sekä yhteisön, johon kuulua. Myös hallitusohjelmassa tunnistetaan harrastamisen merkitys lasten ja nuorten hyvinvoinnille ja halutaan panostaa harrastusten saavutettavuuteen. Kuitenkin nuorisotyön määrärahojen leikkaukset heikentävät harrastuksia tarjoavien järjestöjen toimintaedellytyksiä vähentämällä niiden rahoitusta. **Jos nuorisotyöhön kohdistuu rajuja leikkauksia, yhä harvemmalla nuorella on mahdollisuus harrastaa, päästä osaksi yhteisöä ja oppia uusia taitoja.** Nuorten sisäinen kansalaispätevyys, eli koettu kyky vaikuttaa yhteiskuntaan ja ymmärtää sen toimintaa, eriytyy vahvemmin. Mitä heikompi sisäinen kansalaispätevyys on, sitä pienempi on myös todennäköisyys äänestää, kouluttautua, perheellistyä ja vaurastua tulevaisuudessa.

Vapaaehtoistyön edellytyksistä leikattu euro tarkoittaa jopa kuuden euron leikkausvaikutusta

Nuorille palveluita, tukea ja harrastusmahdollisuuksia tarjoavalla nuorisoalalla toimii vain vajaa 10 000 palkattua ja noin 50 000 vapaaehtoista, mutta sen piirissä on lähes jokainen Suomen noin miljoonasta nuoresta. **Nuorisoalalla tehdään vuosittain arviolta 7,4 miljoonaa tuntia vapaaehtoistyötä, johon sijoitettu euro tuottaa tutkitusti kuusinkertaisesti arvoa**

yhteiskunnalle. Laajemminkin nuorisotyöhön investoidut summat maksavat itsensä SROI-arviointien perusteella nopeasti ja jopa tuplana takaisin.

Jo jonkin aikaa on puhuttu siitä, että keikkaluonteinen pop up -vapaaehtoistyö on entistä suositumpaa ja pitkäkestoisen vapaaehtoistoiminnan suosio laskee. Kansalaisareenan, Opintokeskus Siviksen ja Kirkkohallituksen vuonna 2018 Taloustutkimuksella teettämän tutkimuksen mukaan erityisesti nuoret ovat kiinnostuneita satunnaisesta vapaaehtoistyöstä. Auttaa siis halutaan, mutta silloin kun se itselle sopii tai kiinnostava tehtävä tulee vastaan. Moderni vapaaehtoistyö sopii malliin, jossa nuorisojärjestöjen ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen päivittäisestä toiminnasta vastaavat palkatut työntekijät. Rahoituksen vähentyessä palkatun työvoiman määrä laskee, mutta on epätodennäköistä, että vapaaehtoisuus korvaa tätä työtä täysin. Jo nykyisellään järjestöjen voi olla vaikeaa vastata kiristyvän sääntelyn vaatimuksiin, vaikka työtä tekisivät palkatut ammattilaiset.

Hallitsemattomasti tehdyt leikkaukset nuorisotyöhön ja nuorten järjestötoimintaan voivat tarkoittaa nuorten tekemän ja nuorten parissa tehdyn vapaaehtoistyön pysyvää negatiivista muutosta Suomessa.

Ennaltaehkäisevä työ keventää raskaiden palveluiden järjestämisen taakkaa

Jo pitkään on puhuttu nuorten hyvinvoinnin lisäämisestä ja syrjäytymisen ehkäisystä. Käytännössä rahoitus kuitenkin painottuu usein korjaavaan työhön ja elämänvaiheisiin, jossa syrjäytyminen on jo tapahtunut tai joissa syrjäytymiskehitys on jo pitkällä. Tälle korjaavalle työlle on kasvava tarve, ja työ on tärkeää sekä taloudellisesta että inhimillisestä näkökulmasta. Taloudellisesti kestävämpää olisi kuitenkin torjua ongelmia varhaisessa vaiheessa ja tarjota riittävä tuki nuorten kasvuun. **Nuorisotyö on monella tapaa kustannustehokas tapa torjua haitallisia elämänkulkuja.**

Ennaltaehkäisevä työ muun muassa tukee nuorten yhteisöjä ja yhteisöllisyyttä, kasvattaa nuorten itseluottamusta ja itsetuntemusta, tukee kaveri- ja vuorovaikutustaitojen oppimista, lisää demokratia- ja osallisuustaitoja sekä tukee nuorten mielekästä ja turvallista vapaa-aikaa.

Ennaltaehkäisevä työ mahdollistaa tarttumisen ongelmiin varhaisessa vaiheessa ja kevyemmällä tuella, mikä säästää resursseja raskaammissa palveluissa, kuten mielenterveyspalveluissa tai sosiaalityössä. Tälläkin hetkellä esimerkiksi mielenterveyspalveluissa asioivista lievästi oireilevista nuorista osalle riittäisi kevyempi keskustelutuki tai muun ammattialan aikuisen kohtaaminen, mikä vähentäisi painetta muissa palveluissa. Tärkeää on huomioida myös nuorisotyön rooli koulun ja oppilaitosten sekä työelämän tukena.

Leikkauksia kohdennettaessa on tarkasteltava koko opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionavustuksia nuorten hyvinvointia priorisoiden

*Kansakuntamme menestys riippuu siitä, miten meidän nuorillamme menee, todetaan hallitusohjelmassa. Nuorisotyöhön kohdistuvat lisäleikkaukset on pystyttävä välttämään. Valtionavustusleikkaukset on tehtävä harkitusti ja eri palvelujen yhteiskunnallisen tarpeen perusteella, ei esimerkiksi entisen arpajaislain jakosuhteiden pohjalta. **Nuoriin on jo kohdistunut merkittäviä leikkauksia ja kehysriihen päätökset jatkoivat taakan kasaamista nuorten harteille. Nuorisotyöhön ja nuoriin kohdistuvat rajut leikkaukset lisäisivät jo ennestään epäsuhtaista valtiontalouden tasapainottamisen taakanjakoa.***

Nuorisoalan painokas viesti on, että hallitusohjelmaan ja kehysriihen päätöksiin sisällytetyt OKM:n hallinnonalan valtionavustusleikkaukset on tehtävä

- vaikutusarvioiden (nuorivaikutusten arviointi) perusteella
- koko hallinnonalan valtionavustuksia tarkastellen
- kerta- tai projektiluonteista toimintaa tarvittaessa vähentämällä ja nuorille suunnatun toiminnan jatkuvuutta vaalien
- varmistamalla ennaltaehkäisevän ja korjaavan nuorisotyön tasapaino
- huomioimalla nuorten hyvinvoinnin edellytysten täyttyminen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Samalla esitämme, että nuorten hyvinvoinnin tuloksekkaan edistämisen vaatimat rakenteelliset ja systeemiset uudistukset käynnistetään välittömästi. [Olemme laatineet näistä toimista alustavan esityksen vuonna 2022.](#)

Helsingissä 20.5.2024

Aleksi Sandroos
Puheenjohtaja

Anna Munsterhjelm
Toiminnanjohtaja

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

Lisätiedot: Anna Munsterhjelm, 040 5879 514, anna.munsterhjelm@nuorisoala.fi
Petra Pieskä, 040 5855 392, petra.pieska@nuorisoala.fi

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi